

Takım ve Ferdi Branş Antrenörlerinin Liderlik Özelliklerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi

Nesrin ÇELİK [Sorumlu Yazar]

Kilis 7 Aralık Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, celiknesrn@gmail.com

Mehmet Ferhat KARAOĞLAN

İstanbul Gelişim Üniversitesi, Hareket ve Antrenman Bilimleri Doktora Öğrencisi, frhtkrqln@gmail.com

Makale Geliş Tarihi: 19.12.2022

Makale Kabul Tarihi: 26.12.2022

Makale Yayın Tarihi: 30.12.2022

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, farklı branşlardaki antrenörlerin liderlik özelliklerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Nicel araştırma yöntemlerinden İlişkisel Tarama Modeli kullanılan çalışmada örneklem grubunu 35 kadın, 39 erkek olmak üzere toplamda 74 antrenör oluşturmaktadır. Araştırmada antrenörlere demografik bilgi formu ve Chelladurai ve Saleh (1980)'in geliştirdiği SLÖ-SADA ölçeği uygulanmıştır. Verilerin ve Demografik bilgilerin çözümlenmesinde SPSS 22.0 paket programı ile frekans ve yüzde analizinden faydalanılmıştır. Ölçek ve alt boyutlarının normallliğini incelemek amacı ile Kolmogorov Smirnov testi kullanılarak normal dağılım gösterdiği belirlenmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık Cronbach Alpha değeri; 0,862 bulunmuştur. İkili değişkenler için Independent T-Testi, üç ve daha fazla değişkenler için One-Way ANOVA testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda liderlik ölçeği otoriter davranış alt boyutunda cinsiyet değişkenine göre kadınlar ($\bar{X}= 2,54$) ve erkekler ($\bar{X}= 2,89$) arasında $p<0.05$ anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Liderlik Ölçeği Alt Boyutları spor branşı One-Way ANOVA sonuçlarına göre ise demokratik ve sosyal alt boyutlarında voleybol branşı lehinde anlamlı sonuca ulaşılmıştır $p<0.05$. Sonuç olarak erkek antrenörlerin Eğitim-Öğretim, Otoriter davranış, Sosyal destek alt boyutları ve liderlik toplam puanlarının kadın antrenörlerden daha iyi olduğunu, kadın antrenörlerin ise Demokratik davranış, Ödüllendirici davranış alt boyutlarında erkek antrenörlerden daha iyi olduğunu söyleyebiliriz. Ayrıca spor branşları bazında baktığımız zaman takım sporu çalıştıran antrenörlerin özellikle voleybol branşındaki antrenörlerin liderlik özelliklerinin diğer branşlardaki antrenörlere göre daha iyi olduğu söylenebilir.

Anahtar Sözcükler: Spor Branşı, Antrenör, Liderlik

Team and Individual Investigation of Leadership Traits of Branch Coaches in Terms of Some Variables

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the leadership characteristics of coaches in different branches in terms of some variables. Relational survey model, one of the quantitative research methods, was used in the study, and the sample group consisted of 74 trainers, 35 female and 39 male. In the study, the demographic information form and the SLÖ SADA scale developed by Chelladurai and Saleh (1980) were applied to the coaches. The SPSS 22.0 package program and frequency and percentage analysis were used to analyze the data and demographic information. In order to examine the normality of the scale and its sub-dimensions, Kolmogorov Smirnov test was used and it was determined that it showed normal distribution. The internal consistency Cronbach Alpha value of the scale; 0.862 was found. Independent T-Test for binary variables and One-Way ANOVA tests for three or more variables were used. As a result of the study, a significant $p<0.05$ result was reached between women ($\bar{X}= 2.54$) and men ($\bar{X}= 2.89$) according to the gender variable in the authoritarian behavior sub-dimension of the leadership scale. According to the One Way (ANOVA) results of the Leadership Scale Sub-Dimensions of the sports branch, a significant result was reached in favor of the volleyball branch in the democratic and social sub-dimensions $p<0.05$. As a result, we can say that male coaches' Education-Teaching, Authoritarian behavior, Social support sub-dimensions and leadership total scores are better than female coaches, while female coaches are better than male coaches in Democratic behavior, Rewarding behavior sub-dimensions. In addition, when we look at the basis of sports branches, we can say that the leadership characteristics of the coaches who train team sports, especially the coaches in the volleyball branch, are better than the coaches in other branches.

Keywords: Sports Branch, Coach, Leadership

GİRİŞ

İnsan olarak hepimiz sürekli değişen ve gelişen dünyada sürdürülebilir ve daha esnek durumlarla karşı karşıya kalabiliriz. Liderlik, belirli hedeflere ulaşmak için bireyleri ve ekipleri etkilemenin davranışsal sürecini ifade eder. Başka bir ifadeyle liderlik, İnsanların karşı karşıya kaldıkları problemleri çözmek için akılcı yaklaşımlarla hareket etmesini sağlayan davranış biçimini sergilemektir (Gordon, 2007).

Liderler tarafından sergilenen farklı özellik ve beceriler bulunmaktadır. Bunlar, dürtü, pratik bilgi, etik davranış, duygusal zeka, dürüstlük, öz farkındalık ve esneklik kavramlarını içerir. Ancak iyi bir lider olabilmek için, bu görevleri yerine getirmekte kullanılan beceriler ve özelliklerden ziyade liderlerin gerçekte nasıl tutum sergileyeceğine odaklanmaları gerekmektedir (Vender, 2015).

Lider, gruptaki kişileri etkiler ve aynı zamanda onların eylemlerinden etkilenir. Dolayısıyla liderlik kişilerin birbirleriyle etkileşim sürecidir. Liderlik etkileşim anlamında önemli olduğundan dolayı etkileşimin olmadığı durumlarda liderlik sürecinin oluşması da beklenemez (Loughead ve Hardy, 2005).

Spor anlamında düşünüldüğü zaman liderlik, kişinin resmi ve resmi olmayan sorumlulukları neticesinde birlikte çalıştığı takım elemanlarını belirlenmiş bir amacın gerçekleşmesi doğrultusunda etkilemesidir (Eys, Loughead ve Hardy, 2007). Yapılan araştırmalar takımın başarı elde etmesinde, takım ruhunun oluşturulmasında ve amaçlanan hedefe ulaşmasında etkili bir liderin büyük katkısı olduğunu göstermektedir (Rayburn ve ark., 2001, Todd ve Kent 2004).

Sporda, liderlik rolleri resmi bir rolün (ör. yönetici, koç, takım kaptanı) parçası olarak belirlenebilir veya resmi olmayan bir rolün (ör. akran lideri, akıl hocası) bir parçası olarak ortaya çıkabilir. Spor psikolojisi alanında, antrenörler tarafından kullanılan liderlik davranışlarına büyük önem verilmiştir. Yapılan araştırmalar incelendiğinde lider davranışlarının, liderlik etkinliğinde nasıl bir yol izleyeceğini ve liderlik sürecinde olumsuz etkileri nasıl çözümleyeceği sorularına cevap aranmıştır (Micheli, 2011).

Spor alanında, spor liderliği kavramı, kişilerarası ilişkilere, güvene, saygıya ve tutarlılık hissine dayalı, spor başarısı ile yakından ilişkili davranışsal ve bilişsel bir süreç olarak, daha da popüler hale gelmektedir.

Sportif bağlamda liderler, takım üyelerini önemseyerek ve motive ederek, onlara güvenerek hatta takım performanslarını olumlu etkileyecek önemli tecrübelerini paylaşarak liderlik tarzlarını yansıtırlar (Newland ve diğerleri, 2015).

Judo ve diğ er spor branşlarında, antrenörler sporcularının antrenman ve müsabaka deneyimini olumlu yönde gelişmelerini sağlamada önemli bir rol oynamaktadır. Antrenörlerin kişilerarası davranışlarının genç sporcuları nasıl etkilediğini incelemeye yönelik birçok yaklaşım, liderlik teorilerinin odağı olmuştur. Bununla birlikte, davranışların nasıl ve neden uygulandığı gibi liderlik davranışlarıyla ilişkili temel süreçleri çevreleyen sınırlı bir anlayış vardır (McGuckin ve diğ erleri, 2022).

Dünya çapında onlarca yıllık araştırma, sporcuların olumlu gelişimini teşvik etmede antrenörlerin rolünü desteklemektedir (Vella, 2013). Örneğin, sporcularla bireyselleştirilmiş, destekleyici ilişkiler kuran antrenörler, sosyal becerilerin ve kişisel değerlerin (örn. karakter, güven) gelişimini artırabilir (Erickson, 2015).

Benzer şekilde, antrenör-sporcu ilişkisinin kalitesi, hem antrenörler hem de sporcular için önemli olmakla birlikte antrenörlerin iyi oluşundan, sporcuların içsel motivasyonuna, antrenmandaki ve müsabakadaki performansına kadar olumlu katkı sağlamaktadır (Jowett, 2012).

MATERYAL & METOT

Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada betimsel ve ilişkisel tarama yönteminden faydalanılmıştır. Değişken ve değişkenler üzerinden betimsel istatistik kolaylık sunarken (Tabachnick ve Fidell, 2015); iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini ölçmek amacıyla ilişkisel tarama modeli araştırmacılar tarafından kullanılır (Creswell, 2014).

Araştırma Grubu

Araştırmanın evrenini farklı spor branş antrenörleri oluşturmaktadır. Örneklem grubunu ise Kilis, Gaziantep ve Hatay illerinde Gençlik Spor İl Müdürlükleri ve farklı spor kulüplerinde görev yapmakta olan 35 kadın, 39 erkek olmak üzere toplamda 74 antrenör oluşturmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Chelladurai ve Saleh (1980) 'in geliştirdiği Unutmaz ve Gençler (2014) tarafından türkçeye uyarlanması yapılan SLÖ-SADA ölçeği, beş alt boyut (eğitim-öğretim, demokratik davranış, otoriter davranış, sosyal destek, ödüllendirici davranış) ve 40 maddeden oluşturulmuştur. Ölçeği meydana getiren alt boyutların madde oranlarıysa; eğitim ve öğretim alt boyutu onüç (1,5,8,11,14,17,20,23,26,29,32,35,38), demokratik davranış alt boyutu dokuz (2,9,15,18,21,24,30,33,39), otoriter davranış alt boyutu beş (6,12,27,34,40), sosyal destek alt boyutu sekiz (3,7,13,19,22,25,31,36) ve ödüllendirici davranış alt boyutu beş madde şeklindedir (4,10,16,28,37). Ölçeğin oluşmasını sağlayan her bir değişken 5'li Likert (1-

Hiçbir zaman, 2-Nadiren, 3-Ara sıra, 4-Sık sık ve 5-Her zaman) derecelendirme biçimiyle kullanılmaktadır.

Verilerin Analizi

Araştırmada kullanılan Liderlik Ölçeğinde boş bırakılmış ve eksik doldurulmuş veriler çıkarılıp elde edilen sonuçlar IBM SPSS 22 programında çözümlenmiştir. Alınan toplam puanlar ve alt boyutlar birbirinden ayrı puanlanmıştır. Hesaplamalar sonucunda kurtosis (basıklık) ve skewness (çarpıklık) değerleri incelenen verilerden normal dağılım gösterdikleri sonucuna varılmıştır (George & Mallery, 2010). Araştırmanın amacı çerçevesinde aritmetik ortalama ve frekans analizleri yapılmış, iki değişkenli boyutlar için Independent T-Testi, üç ve daha fazla alt boyutu bulunan değişkenler için ise One-Way ANOVA testinden faydalanılarak sonuç elde edilmiştir. Araştırmada elde edilen verilerin iç tutarlılık ve güvenilirlik kat sayısı Cronbach's Alpha değeri. 862 olarak bulunmuştur.

BULGULAR

Tablo 1. Antrenörlerin Demografik Bilgilerine İlişkin Frekans ve Yüzdeler Dağılımları

Boyut	Alt Boyut	f	%
Cinsiyet	Kadın	35	47,3
	Erkek	39	52,7
Yaş Grubu	20-30	63	85,1
	31-40	9	12,2
	41-50	2	2,7
Görev Yılı	0-10 yıl	63	85,1
	11-20 yıl	11	14,9
Ant. Düzeyi	Amatör	50	67,6
	Profesyonel	24	32,4
Branş	Voleybol	9	12,2
	Futbol	18	24,3
	Basketbol	19	25,7
	Yüzme	20	27,0
	Tenis	8	10,8

Not: Tablo incelendiği zaman cinsiyet (%52,7) erkeklerin fazla olduğu, yaş grubunda en fazla 20-30 yaş grubunun (%85,1) olduğunu, görev yılında en fazla 0-10 yıl aralığının olduğu (%85,1), amatör takım çalıştıran antrenörlerin daha fazla (%67,6) olduğunu, spor branşlarında en fazla yüzme branşının (%27,0) olduğunu görmekteyiz.

Tablo 2. Antrenörlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Alt Boyut ve Genel Ortalamaları

Alt Boyut	Değişkenler	N	\bar{x}	ss
Eğitim -Öğretim	Erkek	39	4,34	0,370
	Kadın	34	4,23	0,665
Demokratik Davranış	Erkek	39	3,74	0,721
	Kadın	34	3,91	0,651
Otoriter Davranış	Erkek	39	2,89	0,716
	Kadın	34	2,54	0,695
Sosyal Destek	Erkek	39	3,90	0,567
	Kadın	34	3,73	0,658

Ödüllendirici Davranış	Erkek	39	4,08	0,506
	Kadın	34	4,11	0,688
Liderlik Toplam	Erkek	39	3,90	0,350
	Kadın	34	3,83	0,510

Not: Tabloda görüldüğü gibi Eğitim- Öğretim ($\bar{X}= 4,34$, $ss=0,370$), Otoriter Davranış ($\bar{X}= 2,89$, $ss=0,716$), Sosyal Destek ($\bar{X}= 3,90$, $ss=0,567$) alt boyutlarında ve liderlik toplam ($\bar{X}= 3,90$, $ss=0,350$) puanlarında erkek antrenörlerin puan ortalamalarının yüksek olduğu, Demokratik Davranış ($\bar{X}= 3,91$, $ss=0,651$), Ödüllendirici Davranış ($\bar{X}= 4,11$ $ss=0,688$) alt boyutlarında ise kadın antrenörlerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 3 Liderlik ölçeği Otoriter davranış Alt Boyutu Ortalamalarının Cinsiyet Değişkeni Açısından Independent T Test Analizi.

Boyut	Gruplar	N	\bar{x}	ss	df	t Testi	
						t	p
Cinsiyet	Erkek	93	2,89	0,716	72	2,121	0,037
	Kadın	75	2,54	0,695			

Not: Tabloda görüldüğü gibi otoriter davranış alt boyut ortalama sonuçlarına göre anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır ($t=2,121$; $p<.05$). Bu farklılığın erkek ortalamasının yüksek olmasından kaynaklandığı söylenebilir.

Tablo 4 Liderlik Ölçeği Demokratik Alt Boyutu Spor Branşı Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi One-Way (ANOVA) Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{x}	ss	F	p
Demokratik	Voleybol	9	4,24	0,350	2,902	0,028
	Futbol	18	3,41	0,701		
	Basketbol	19	3,94	0,669		
	Yüzme	20	3,91	0,680		
	Tenis	8	3,76	0,718		

Not: Tablo incelendiği zaman liderlik ölçeği demokratik alt boyutunun branş değişkenine göre Tek Yönlü Varyans Analizi One-Way (ANOVA) analizi sonucunda anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır ($F=2,902$; $p<.05$). Bu farklılığın voleybol branşındaki puan ortalamalarının diğer branş ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Tablo 5 Liderlik Ölçeği Sosyal Destek Alt Boyutu Spor Branşı Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi One-Way (ANOVA) Sonuçları

Alt Boyutlar	Gruplar	N	\bar{x}	ss	F	p
Sosyal	Voleybol	9	4,25	0,492	3,567	0,011
Destek	Futbol	18	3,65	0,587		
	Basketbol	19	4,03	0,484		
	Yüzme	20	3,76	0,642		
	Tenis	8	3,37	0,647		

Not: Tablo incelendiği zaman liderlik ölçeği Sosyal Destek alt boyutunun branş değişkenine göre Tek Yönlü Varyans Analizi One-Way (ANOVA) analizi sonucunda anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır (F=3,567; p<.05). Bu farklılığın Tenis branşındaki puan ortalamalarının diğer branş ortalamalarından daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Liderlik kavramı; belirlenmiş hedefler çerçevesinde insanları bir araya getirme ve bu hedeflerin gerçekleşmesi doğrultusunda insanların harekete geçmesini sağlamak amacı ile yetenek ve bilgilerini kullanmasıdır.

Bir başka deyişle; liderlik bir konumun yönetim gücünü farklı insanlar üzerinde kullanmaya dayanır. İnsanların gerçekleştirmek istedikleri planları ve kararları eyleme dönüştürmesi sanatı olarak ifade edebiliriz. Bu tanımdan anlaşıldığı üzere liderlik kavramının 3 farklı anlamda kullanıldığı görülmektedir. Bu tanıma istinaden liderlik; bir davranış kategorisi, bir kadroyu ve bir kişiyi simgeleyen bir durumdur.

Liderlik ölçeği otoriter davranış alt boyutlarını cinsiyet açısından incelediğimizde, otoriter davranış alt boyut ortalama sonuçlarına göre erkek ortalamasının yüksek olmasından dolayı anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Liderlik ölçeği demokratik alt boyutlarını ferdi ve takım spor branşları açısından incelediğimizde ise voleybol branşındaki puan ortalamalarının diğer branş ortalamalarından daha yüksek olmasından kaynaklı anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Liderlik ölçeği sosyal destek alt boyutu spor branşı değişkeni açısından incelendiği zaman liderlik ölçeği sosyal destek alt boyutunun branş değişkenine göre analiz sonucunda anlamlı bir sonuca ulaşılmıştır. Tenis branşındaki puan ortalamalarının diğer branş ortalamalarından daha düşük olmasından kaynaklandığı görülmüştür.

Bensiz'in, (2016) yılında yapmış olduğu araştırma sonuçları kapsamında, araştırmaya katılan bireylerin antrenörlük liderlik davranışları alt boyutlarıyla ilişkisinin değerlendirilmesinde puan ortalamalarının düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla insan ilişkilerinde sosyal, destekleyici ve kişisel ihtiyaçların benzerlik göstermesi sonucu çıkarılabilir.

Başıoğlu (2012) yapmış olduğu bir çalışmada erkek ve kadın antrenörlerin liderlik davranışlarının incelendiği sosyal destek ve örgütsel destek verilerinden çıkan analizlere göre erkek ve kadınların ortalamalarının eşit olduğu görülmüştür. Destek davranışları ve sosyal katılımcı ile antrenörlerin cinsiyet değişkenine baktığımızda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın bulunmadığı belirlenmiştir.

Sonuç olarak elde ettiğimiz bulguları değerlendirdiğimizde ferdi ve takım sporlarında farklı branşlarda görev yapan antrenörlerin liderlik özelliklerinin incelendiği bu çalışmada cinsiyet değişkenine göre Eğitim-Öğretim, Otoriter Davranış, Sosyal Destek alt boyutlarında ve liderlik toplam puanlarında erkek antrenörlerin puan ortalamalarının yüksek olduğu, Demokratik Davranış, Ödüllendirici Davranış alt boyutlarında ise kadın antrenörlerin ortalama puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir.

KAYNAKLAR

- Başıoğlu CM (2012). Kadın – Erkek Antrenörlerin Cinsiyete Göre Liderlik Analizleri. İstanbul: Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Bensiz, A. (2016). Amatör futbolcuların algılarına göre antrenörlerin liderlik özelliklerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Bartın Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bartın.
- Chelladurai, P. & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: development of a leadership scale. *Journal of Sport Psychology*, 2(1), 34-45.
- Creswell, J. W. (2014). *Educational Research: Planning, Conducting, and Evaluating Quantitative and Qualitative Research*, Enhanced Pearson E-Text With Loose-Leaf Version-- Access Card Package. Pearson Education, Inc.
- Erickson, K. ve Côté, J. (2015). Koçların davranışlarının müdahale tonu: Koçluk Tonunun Değerlendirilmesi (ACT) gözlemsel kodlama sisteminin geliştirilmesi. *Uluslararası Spor Bilimleri ve Koçluk Dergisi*, 10 (4), 699-716.
- Eys, M. A., Loughhead, T. M., & Hardy, J. (2007). Athlete leadership dispersion and satisfaction in interactive sport teams. *Psychology of Sport and Exercise*, 8(3), 281-296.
- George D, Mallery M, SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference, 17.0 update (10a ed.) Boston: Pearson; 2010.
- Gordon, M. (2007). *Leadership: a guide to developing enlightened leadership – 26 lessons from A to Z*. Horsham: Roffey Institute, (electronic resource), Libraries Australia.
- McGuckin, ME, Turnnidge, J., Bruner, MW, Lefebvre, JS ve Côté, J. (2022). Gençlik spor koçlarının liderlik davranışlarının amaçlanan sonuçlarına ilişkin algılarını araştırmak. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 17 (3), 463-476. <https://doi.org/10.1177/174795412211076247>
- Jowett, S. ve Nezlek, J. (2012). Antrenör-sporcu ikililerinde önemli sonuçlarla ilişki bağımlılığı ve memnuniyet. *Sosyal ve Kişisel İlişkiler Dergisi*, 29 (3), 287-301.
- Loughhead, T. M., & Hardy, J. (2005). An examination of coach and peer leader behaviors in sport. *Psychology of sport and exercise*, 6(3), 303-312.
- Micheli, LJ (2011). Sporda liderlik. *Spor hekimliği Ansiklopedisinde* (Cilt 1, s. 797-799) . SAGE Publications, Inc., <https://dx.doi.org/10.4135/9781412961165.n295>.
- Newland, A., Newton, M., Podlog, L., Legg, WE ve Tanner, P. (2015). Sporda dönüşümcü liderliğin doğasını araştırmak: Kadın sporcularla fenomenolojik bir inceleme. *Spor, egzersiz ve sağlıkta nitel araştırma*, 7 (5), 663-687.
- Rayburn, C.A., Goetz, DJ., Osman, S.L. (2001). “The 'Garne' of Leadership: Exercise, Games, Sports, and Leadership”. *International Journal of Value-based Management*, 14 (1):11-26.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. (2015). *Çok Değişkenli İstatistiklerin Kullanımı*. Çev. Ed. M. Baloğlu, Ankara: Nobel Yayınevi.
- Todd, S.Y., Kent, A. (2004). Perceptions of the Role Differentiation Behaviors of Ideal Peer Leaders: A Study Of adolescent Athletes. *International Sports Journal*, 8(2), 105-118.

- Unutmaz, V., Gençer, R.T. (2014). Spor için liderlik ölçeği-sporcunun antrenör davranışını algılaması versiyonunun psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *CBÜ Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(1), 27-34.
- Vella, SA, Oades, LG ve Crowe, TP (2013). Spor antrenörleri için dönüşümsel liderlik eğitiminin pilot testi: Ergen sporcuların gelişimsel deneyimleri üzerindeki etkisi. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 8 (3), 513-530.
- Vender R. J. (2015). Leadership: an overview. *The American journal of gastroenterology*, 110(3), 362–367. <https://doi.org/10.1038/ajg.2014.199>.